

Martyna Wronka-Pośpiech

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Przedsiębiorczości i Zarządzania Innowacyjnego
e-mail: martyna.wronka-pospiech@ue.katowice.pl

INNOWACJE SPOŁECZNE – POJĘCIE I ZNACZENIE

Streszczenie: Innowacje społeczne są istotnym elementem polityki innowacyjnej, odnoszącym się do rozwiązywania problemów społecznych oraz tworzenia wartości w obszarach służących społeczeństwu. W pierwszej części artykułu przedstawiono znaczenie, a następnie zaprezentowano definicje dotyczące innowacji społecznych oraz procesu ich tworzenia i wdrażania. Kolejna część odnosi się do dobrych praktyk w zakresie innowacji społecznych. Przedstawiono konkretne przykłady najciekawszych pomysłów na innowacje społeczne służące tworzeniu nowych miejsc pracy lub poprawie warunków pracy osób z grup marginalizowanych, zgłoszone do organizowanego przez Komisję Europejską konkursu „European Social Innovation Competition“ („Europejskie innowacje społeczne”).

Słowa kluczowe: innowacje społeczne, instrumenty polityki społecznej, problemy społeczne.

Wprowadzenie

W zakresie problematyki innowacji przez długi czas przedmiotem badań w obszarze nauk o zarządzaniu były przede wszystkim innowacje produktowe i procesowe (określane jako technologiczne) [Utterback, 1971]. Stosunkowo od niedawna dostrzega się także znaczenie innych rodzajów innowacji, najczęściej określanymi mianem organizacyjnych [Rahimi, Damirchi i Seyyedi, 2011] lub nietechnologicznych [Mothe i Thi 2010], bądź innowacji miękkich [Sundbo i in., 2006]. Ze studiów literaturowych wynika, że coraz żywsze jest zainteresowanie rolą innowacji zarządczych [Hamel, 2009], organizacyjnych [Wolfe, 1994], architektonicznych [Henderson i Clark, 1990], etnicznych [Foley i Kerr, 2012], rozpraszających [Christensen, 1997] czy ekoinnowacji [Rennings, 2000]. Choć innowacja zazwyczaj kojarzy się z czymś, co się dzieje poza społeczeństwem i dotyczy raczej techniki, technologii czy gospodarki, w latach 90. zwrócono także uwagę na innowacje społeczne. Zainteresowanie tym tematem

wynika z konieczności ciągłych poszukiwań nowych sposobów rozwiązywania problemów społecznych, albowiem tradycyjne formy działania wyczerpują się lub zawodzą. Dzisiejszy świat zmagają się z wieloma problemami, wśród których są obecne takie kwestie, jak narastające nierówności społeczne, wzrost bezrobocia, starzejące się społeczeństwo, wykluczenia społeczne, zmiany klimatyczne czy rosnące zanieczyszczenie środowiska i jego wpływ na zdrowie społeczeństwa. Dlatego też ta względnie nowa kategoria pojęciowa została w ostatnich latach wpisana nie tylko w tematykę badań naukowych, ale także w inicjatywy i programy Unii Europejskiej¹. Celem artykułu jest próba zdefiniowania innowacji społecznych oraz przedstawienie ich szczególnej roli w rozwiązywaniu problemów społecznych i tworzeniu wartości w obszarach służących społeczeństwu.

1. Znaczenie innowacji społecznych

Jak zauważają Moulaert i Nussbaumer [2006], społeczne implikacje innowacji zostały dokładnie omówione w literaturze, poczynając już od przełomowych prac Schumpetera [1942]. Widoczny ostatnio wzrost zainteresowania tą tematyką wynika po części z kryzysu finansowego i gospodarczego, w konsekwencji którego zarówno kreatywność, jak i innowacyjność sensu largo, oraz innowacje społeczne sensu stricto są obecnie kluczowe dla wspierania zrównoważonego wzrostu gospodarczego, kreowania bezpiecznych miejsc pracy i zwiększenia konkurencyjności. Innowacje społeczne odgrywają kluczową rolę zwłaszcza w tych sektorach, w których istniejące modele innowacji zawodzą, są przestarzałe lub nie pozwalają na właściwe wykorzystywanie pojawiających się w otoczeniu możliwości [Mulgan i in., 2007]. Do sektorów tych należą przede wszystkim sektor edukacji [Loogma, Tafel-Viia i Ümarik, 2012], ochrona zdrowia [Beinare i McCarthy, 2011], ochrona środowiska [Maruyama, Nishikido i Iida, 2007], finanse publiczne [Phillips, Laforest i Graham, 2010], usługi publiczne i społeczne [Tets, 2012] czy urbanistyka [Moulaert i in., 2005].

Przegląd literatury [Nicholls i Murdock, 2012; Caulier-Grice i in., 2013] wskazuje że innowacje społeczne pojawiają się w kontekście pięciu następujących obszarów:

- Transformacja społeczna (rola społeczeństwa obywatelskiego w procesie przemian społecznych i rola ekonomii społecznej i przedsiębiorców społecznych)

¹ Innowacje społeczne są obecne w szeregu inicjatyw politycznych Komisji Europejskiej: Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, Unia innowacji, Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej, Pakiety zatrudnienia i inwestycji społecznych, Agenda Cyfrowa, nowa polityka przemysłowa, Partnerstwo na rzecz innowacji dla aktywnego i zdrowego starzenia się oraz Polityka spójności.

- nych w realizacji wzrostu gospodarczego i integracji społecznej; rola biznesu w zmianie społecznej – społeczna odpowiedzialność biznesu i rola przedsiębiorstw w prowadzeniu kolejnej fali innowacji i produktywności poprzez skupienie się na „społecznych” dziedzinach takich, jak edukacja czy opieka zdrowotna).
- Model zarządzania organizacją (budowanie strategii biznesowych obejmujących zmiany w kapitałach ludzkim, instytucjonalnym i społecznym, które prowadzą do poprawy sprawności organizacyjnej i poprawy konkurencyjności; restrukturyzacja organizacyjna, modernizacja stosunków przemysłowych oraz poprawa zarządzania zasobami ludzkimi; zarządzania non-profit).
 - Przedsiębiorczość społeczna (rozwój nowych i innowacyjnych sposobów pokonywania trudnych wyzwań społecznych poprzez zaangażowanie przedsiębiorców „wrażliwych społecznie”. Przedsiębiorstwa społeczne są to przede wszystkim przedsiębiorstwa z celami społecznymi, których nadwyżki są reinwestowane w to przedsięwzięcie).
 - Rozwój nowych produktów, usług i programów (zaspokajających potrzeby społeczne, innowacje w sektorze publicznym i świadczenia usług publicznych przez przedsiębiorstwa społeczne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego; świadczenie usług publicznych i innych środków redystrybucji, w kierunku oszczędności budżetowych w państwie dobrobytu).
 - Model zarządzania (*governance*), wzmocnienia pozycji i zwiększenia zdolności instytucji społecznych (poprawa wzajemnych relacji między różnymi podmiotami społecznymi, poprawa umiejętności, kompetencji, kapitału społecznego wśród aktorów życia społecznego zaangażowanych w rozwój i realizację programów i strategii społecznych i gospodarczych).

Wielu autorów wskazuje na potencjalne możliwości wykorzystania innowacji społecznych w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. W dziedzinie oświaty i edukacji E. Raufflet [2009] wskazuje, że innowacje społeczne mogą przyczynić się do generowania nowej oraz dostosowywania istniejącej wiedzy w celu lepszego zaspokajania potrzeb społecznych. A. Trifilova, J. Oleynik-Garbusz oraz J. Bessant [2012] opisują jak zastosowanie innowacji społecznych przyczynia się do poprawy wyników i zdolności samych studentów, a także organizacji, w których mogliby oni zostać zatrudnieni. Z kolei K. Tafel-Viia i in. [2012] analizowali mechanizmy wpływające na reformę edukacji i dostrzegli m.in., w jaki sposób networking wśród nauczycieli wpływa na skuteczne wdrażanie nowych metod nauczania. W dziedzinie ochrony środowiska Y. Maruyama i in. [2007] wskazują, w jaki sposób aktywne uczestniczenie w życiu obywatelskim wpływa na akceptowanie nowych rozwiązań technologicznych związanych m.in. z energią odnawialną. Innymi z obszarów, w których prowadzi się badania w zakresie innowacji społecznych, są ochrona środowiska czy szeroko rozumiana kultura.

Niektórzy autorzy skupiają się z kolei na sposobach wykorzystywania innowacji społecznych do promowania zmian społecznych, np. aby zmniejszyć przemoc wobec kobiet [Sullivan, 2003] lub pomóc osobom bezdomnym cierpiącym na choroby psychiczne [Calsyn, 2003]. Tak rozumiane innowacje społeczne stają się zatem sposobem na poprawę jakości życia obywateli, będącą rezultatem ich wdrożenia [Mulgan, 2006; Pol i Ville, 2009].

2. Innowacje społeczne – próba definicji

Potwierdzeniem rosnącego zainteresowania innowacjami społecznymi mogą być pojawiające w literaturze przedmiotu definicje, które oczywiście koncentrują się na różnych zmiennych i wymiarach pojęciowych. Dlatego też obecnie nie ma pełnej zgody co do definicyjnego rozumienia tego terminu. Przykładowo Flew i in. [2008] definiują innowacje społeczne jako zastosowanie nowej koncepcji lub nową aplikację istniejącej koncepcji, która przyczynia się do zapewnienia trwałej wartości społecznej. W „Stanford Social Innovation Review” J.A. Phillips, K. Deiglmeier i D.T. Miller [2008] określają innowacje społeczne jako „[...] nowe rozwiązanie problemu społecznego, które jest bardziej wydajne, skuteczne, trwałe czy sprawiedliwe od istniejących rozwiązań, a korzyści z tej innowacji przypadają przede wszystkim społeczeństwu jako całości, a nie osobom prywatnym”. Z kolei w projekcie TEPSIE² poprzez innowacje społeczne rozumie się nowe rozwiązania (produkty, usługi, modele, rynki, procesy), które jednocześnie zaspokajają potrzebę społeczną (bardziej efektywnie niż dotychczas istniejące rozwiązania) i prowadzą do nowych lub ulepszonych zdolności sprawczych społeczeństwa oraz lepszego wykorzystania posiadanych zasobów [Coulier-Grice i in., 2013]. We wstępie do opublikowanego przez Komisję Europejską Przewodnika po innowacjach społecznych innowacje społeczne definiowane są jako „[...] innowacje, które są zarówno społeczne w ich celach, jak i w środkach, pozostając otwartymi na zróżnicowanie terytorialne, kulturalne itp. Społeczne w sensie zarówno procesu jak i celów społecznych i socjalnych, które każdy chciałby osiągnąć” [European Commission, 2013]. Opierają się one na „[...] pomysłowości obywateli, organizacjach społeczeństwa obywatelskiego, społecznościach lokalnych, przedsiębiorcach i urzędnikach państwowych”, a ich podstawowym zadaniem jest stwarzanie okazji zarówno dla sektora publicznego jak i dla rynków, dzięki czemu „[...] produkty i usługi będą lepiej spełniać indywidualne, ale również zbiorowe aspiracje” [European Commission, 2013]. Według OECD innowacje społeczne „[...] nie odnoszą się do wprowadzenia no-

² The Theoretical, Empirical and Policy Foundations for Building Social Innovation in Europe.

wych rodzajów produkcji lub wykorzystywania nowych rynków ze względu na ich wykorzystanie [dla zysku], ale ich głównym celem jest zaspokojenie nowych potrzeb, nie dostarczanych przez rynek (nawet jeśli rynki interweniują później) lub tworzenie nowych, bardziej satysfakcjonujących sposobów aktywizacji, dając ludziom miejsca pracy i zmieniając ich role w procesie produkcji” [OECD, 2011]. Innowacje społeczne wykraczają więc poza sektor gospodarczy i mogą odnosić się zarówno do szeroko pojętego państwa, jak i społeczeństwa obywatelskiego wyrażonego przez tzw. trzeci sektor. Oznacza to, że innowacje społeczne nie powstają w jednym miejscu i mogą stanowić wypadkową rezultatów działania kilku organizacji czy osób nieprzynależących do tego samego sektora. Także M. Harris i D. Albury zauważają, iż innowacja społeczna może być efektem działania sektora publicznego, prywatnego czy non-profit, a także społeczności lokalnej czy pojedynczych jednostek [2009].

Jak zauważają A. Kesselring i M. Leitner [2008], innowacje społeczne nie powinny być oceniane na podstawie kryteriów ekonomicznych, ponieważ – w przeciwieństwie do innowacji technicznych – o wiele bardziej odnoszą się do systemu wartości i nie są tak zorientowane na tworzenie użyteczności ekonomicznej. A zatem o innowacji społecznej można mówić wówczas, gdy jest wdrażany pomysł na rozwiązanie problemu społecznego. Także R. Heiscala [2007] podkreśla będące ich wynikiem zmiany w strukturach kulturalnych, normatywnych lub regulacyjnych rządzących społeczeństwem, które to prowadzą do zwiększenia wydajności gospodarczej i społecznej. Podobnego zdania są J.A. Phills, K. Deiglmeier i D.T. Miller [2008], którzy podkreślają, że innowacje społeczne są społeczne tylko wówczas, gdy ich podstawowym celem jest rzeczywiste kreowanie określonej wartości społecznej. Inni autorzy podkreślają, iż definiując innowacje społeczne należy pamiętać o ich dwóch perspektywach, a mianowicie o naturze innowacji (np. oprogramowanie typu *open source*) oraz jej przeznaczeniu (np. udzielanie mikrokredytów) [Mulgan i in., 2007; Trifilova, Oleynik-Garbuz i Bessant, 2012]. Zaznaczają także, że innowacje społeczne w dużym stopniu bazują na paradygmacie otwartych innowacji, co oznacza ich otwarty, a nie zamknięty charakter (jeśli chodzi o dzielenie się wiedzą oraz posiadanie wiedzy). Można więc zauważyć, że istniejące definicje innowacji społecznych podkreślają fakt, iż dotyczą one niezaspokojonych potrzeb lub nierozwiązanych wyzwań społecznych. W dużej liczbie definicji podkreśla się, że społeczne są tymi, które odpowiadają na społeczne potrzeby, nie zaspokajane tradycyjnie przez rynek lub istniejące instytucje i skierowane do słabszych grup w społeczeństwie. Akcentuje się kwestie, takie jak „projektowanie i wdrażanie lepszych sposobów realizacji potrzeb społecznych”, „nowe pomysły, które działają w celu spełnienia ważnych, niezaspokojonych potrzeb”, „nowe pomysły, które rozwią-

zują istniejące społeczne, kulturowe, ekonomiczne i środowiskowe wyzwania dla dobra ludzi i planety” czy „idee, które działają dla dobra publicznego”.

Aby lepiej zrozumieć, czym tak naprawdę jest innowacja społeczna, warto przyjrzeć się przykładowemu zestawieniu typów innowacji społecznych, które przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Typy innowacji społecznych

Typ innowacji społecznej	Przykłady
nowe produkty	technologie wspomagające ludzi niepełnosprawnych (np. syntezy głosu)
nowe usługi	mikrokredyty, bankowość mobilna (np. M-pesa w Kenii [*])
nowe procesy	model współpracy peer-to-peer, crowdsourcing
nowe rynki	Fair Trade (Sprawiedliwy Handel), banki czasu
nowe platformy	nowe modele opieki nad osobami z niepełnosprawnością intelektualną i będącymi w „społecznej izolacji” (np. Tyze.com ^{**})
nowe formy organizacyjne	przedsiębiorstwa społeczne
nowe modele biznesowe	franczyza społeczna, wykorzystanie strategii JIT (<i>just-in-time</i>) przy wyzwaniach społecznych

* M-PESA to system płatniczy (M oznacza mobilność, a PESA to w języku suahili pieniądz), którego ideą jest zapewnienie dostępu do podstawowych usług bankowych bez udziału banku. Wprowadzenie systemu pozwoliło na świadczenie usług finansowych w Kenii, gdzie tylko 10% osób ma dostęp do tradycyjnych usług bankowych, podczas gdy penetracja rynku przez operatorów sieci komórkowych przekracza 50%.

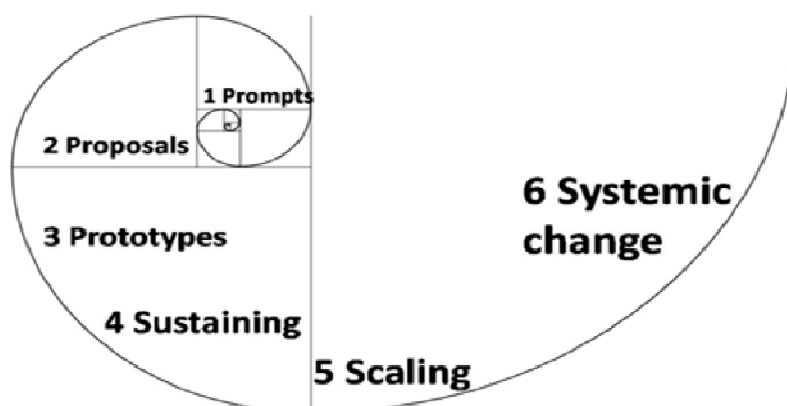
** Internetowy serwis społecznościowy Tyze.com umożliwia współpracę wszystkich osób, które opiekują się niepełnosprawnym: krewnych, przyjaciół, lekarzy, pracowników opieki społecznej czy wolontariuszy.

Źródło: Na podstawie TEPsIE [2012].

Jak widać innowacją społeczną mogą więc być produkty, usługi, procesy, technologie, zasady, idee, rynki, platformy, formy organizacyjne, ustawodawstwo, modele biznesowe, ruchy społeczne itp., a także kombinacja kilku z nich.

2.1. Proces powstawania innowacji społecznych

Proces opracowania innowacji społecznych obejmuje kilka faz/etapów. Przykładowo K. Tafel-Viia i in. [2012] zwracają uwagę na fazy wdrożenia (implementacji), przyswojenia i adaptacji (modyfikacji), będące częścią innowacji społecznych. Najbardziej popularny jest jednak sześciofazowy proces innowacji społecznych [Murray, Caulier-Grice, Mulgury, 2010]. Jak zaznaczają autorzy, fazy te nie zawsze następują po sobie bezpośrednio (niektóre innowacje mogą od razu przejść do fazy sprawdzania w praktyce czy nawet rozpowszechniania), a pomiędzy poszczególnymi fazami musi zachodzić sprzężenie zwrotne.

Rys. 1. Sześciofazowy proces innowacji społecznych

Źródło: Murray Caulier-Grice, Mulgary [2010].

Pierwsza faza to „inspiracje/identyfikowanie potrzeb” (*Prompts*). Dotyczy ona zrozumienia zapotrzebowania na innowację społeczną, ponieważ bodźcem dla powstawania innowacji społecznych często są problemy społeczne. Na tym etapie istotna jest dokładna diagnoza źródeł i przyczyn poszczególnych problemów. Druga faza to „generowanie pomysłów” (*Proposals*), która polega na mnożeniu i rozwoju pomysłów odpowiadających na zidentyfikowane zapotrzebowanie. Pomysły na radzenie sobie ze zidentyfikowanym problemem społecznym mogą pochodzić m.in. od obywateli, społeczności lokalnej, pracowników organizacji czy członków organizacji społecznych. Trzecia faza „sprawdzanie innowacji w praktyce” (*Prototyping*), oznacza pilotażowe wdrożenie innowacji, w tym testowanie, poddawanie ocenie oraz wprowadzenie ewentualnych usprawnień. Jest to etap niezbędny, aby otrzymać informacje na temat celowości oraz użyteczności danego rozwiązania. Faza czwarta, „podtrzymywanie innowacji” (*Sustaining*), oznacza popularyzację i wdrożenie innowacji, która pomyślnie przeszła etap prototypowania. Dla takiej innowacji należy rozwinąć model biznesowy, który zapewni jej stabilność i finansowy sukces. Celem fazy „rozpowszechnienie/skalowanie innowacji” (*Scaling*), jest zwiększenie zasięgu i wpływu innowacji poprzez jej ekspansję, próby replikacji i dyfuzji wśród grup, wspólnot i społeczności zainteresowanych zmianą (np. poprzez franczyzę lub licencjonowanie). W przypadku innowacji społecznych, inaczej niż w sektorze prywatnym, motyw zysku nie jest kluczowy. Czynnikiem wspierającym ich kształtowanie jest natomiast wsparcie ze strony rządu oraz praca w formule partnerstwa publiczno-

-prywatnego. Ostatnia faza to „wywołanie zmiany systemowej” (*Systemic change*), która polega na wprowadzeniu w życie nowych sposobów myślenia i działania. Pomysły zakorzeniają się, inspirują powstawanie nowych modeli myślowych i wywołują trwałą zmianę społeczną będącą ostatecznym celem innowacji społecznych. Zmiany systemowe to innowacje społeczne, które przyczyniły się do zmian w dotychczas funkcjonujących systemach edukacyjnych, zdrowotnych, informacyjnych oraz wpłynęły na nowe i lepsze zachowanie ludzi.

3. Wybrane przykłady innowacji społecznych (konkurs „Europejskie innowacje społeczne”)

Znaczenie innowacji społecznych jest podkreślone w strumieniu środków pomocowych w horyzoncie czasowy 2014-2020. Unia Europejska stworzyła finansowe i instytucjonalne podstawy do rozwoju tego obszaru funkcjonowania organizacji i społeczeństw. Wymiernym tego przykładem jest m.in. konkurs „European Social Innovation Competition“ („Europejskie innowacje społeczne”) organizowany od 2012 r. przez Komisję Europejską. Jest on okazją do zaproponowania nowych sposobów walki z bezrobociem i ograniczenia jego destrukcyjnego wpływu na gospodarkę i społeczeństwo, zarówno teraz, jak i w przyszłości. Konkurs jest skierowany do osób prywatnych, organizacji oraz przedsiębiorstw, a jego celem jest wyszukanie i promocja najciekawszych pomysłów na innowacje społeczne służące tworzeniu nowych miejsc pracy lub poprawie warunków pracy osób z grup marginalizowanych. Projekt musi spełniać następujące kryteria:

1. Innowacyjność w kontekście samego pomysłu, kwestii społeczno-ekonomicznych i środowiskowych oferowanego produktu, usługi, procesu, technologii wymaganej przez rozwiązanie zgłoszone do konkursu, a także biznesu, wdrożenia, organizacji czy modelu marketingowego wspierającego konkursowy pomysł (za innowacyjne mogą zostać uznane oryginalne pomysły, ale także już istniejące rozwiązania, zaadaptowane w nowych kontekstach lub dla różnych grup odbiorców).
2. Potencjalny wpływ rozumiany jako możliwość pomocy odbiorcom w zdobyciu pracy lub stworzenia nowych rodzajów pracy.
3. Potencjał w zakresie stabilności i zasięgu rozumiany jako prawdopodobieństwo, że projekt wywrze znaczący, długoterminowy i rosnący wpływ (istotna jest także jego zdolność do inspirowania Europejczyków, np. czy będzie mógł być wdrożony/przeniesiony/zaadaptowany w innym zakresie w tym samym kraju, w innym kraju członkowskim EU, w innym zakresie lub wśród innych populacji) [www 1].

W 2014 r. na konkurs wpłynęło 1254 zgłoszeń z całej Unii Europejskiej i kilku krajów ościennych (z Polski 58 projektów), a trzy zwycięskie projekty otrzymały wsparcie finansowe w wysokości odpowiednio po 20 tys. euro oraz 10 tys. euro.

Tegorocznym zwycięzcą został włoski projekt From waste to wow! QUID – jeden z licznych projektów recyklingowych. We Włoszech nawet lekko uszkodzone materiały są odrzucane przez projektantów. Dlatego też inicjatywa ma na celu zatrudnianie upośledzonych kobiet, które będą szyć nowe projekty z lekko uszkodzonych materiałów. Projekt ma więc na celu tworzenie zarówno wysokiej jakości produktów, jak i wartości społecznej poprzez recycling.

Drugie miejsce zdobył belgijski projekt Urban Farm Lease. Jest on oparty na idei miejskiego rolnictwa (*urban agriculture*) i ma na celu zapewnienie szkoleń, kontaktów i doradztwa osobom bezrobotnym, które mogłyby korzystać z dużych powierzchni dostępnych dla miejskiego rolnictwa w Brukseli (np. 908 ha gruntów i 394 ha płaskich dachów odpowiednich na te cele). Projekt będzie zatem ułatwiał i wspierał wprowadzenie miejskiego rolnictwa w stolicy Belgii, przyczyniając się tym samym do stworzenia blisko 6000 miejsc pracy dla osób bezrobotnych.

Trzecie miejsce zajął irlandzki projekt Voidstarter. Wychodzi on z założenia, że we wszystkich europejskich miastach występują pustostany, na których wyremontowanie często nie stać samorządów. Jednocześnie samorzady często borykają się z problemem bezdomności i konieczności zapewnienia mieszkań socjalnych osobom w trudnej sytuacji życiowej. Dlatego też projekt zakłada przekształcanie dublińskich pustostanów w tymczasowe biura i sklepy oraz miejsca pracy i treningu dla osób bezrobotnych, które pod okiem doświadczonych fachowców będą uczyły się prac porządkowo-remontowych.

Wśród przykładów innych innowacji społecznych można wymienić m.in. sieć służącą łączeniu klientów z miast z małymi producentami ekologicznej żywności (niemiecka Epelia.com), restaurację wzmacniającą solidarność międzypokoleniową i wykorzystującą kompetencje osób starszych, gdzie pary nauczyciel-uczeń, składające się z seniorów i młodych osób z grup zagrożonych wykluczeniem, codziennie przygotowują tradycyjne dania z lokalnych produktów (włoska Fork in progress), produkcję unikatowych desek longboardowych z używanych materiałów (np. deskorolek czy desek snowboardowych), przy której są zatrudnieni byli więźniowie i młodzi recydywiści (austriackie Ruffboards), czy działania organizacji umożliwiającej identyfikację kompetencji zawodowych u osób z autyzmem oraz wspieranie ich ewentualnych pracodawców w najlepszym wykorzystaniu tych zasobów (brytyjska AutieCorp).

W 2013 r. w półfinale konkursu znalazły się dwa projekty z Polski, a jeden z nich – Mama CoWork – dotarł do ścisłego finału. Mama CoWork to przestrzeń, w której matki małych dzieci mogą połączyć aspiracje zawodowe z ko-

niecznością zajmowania się potomstwem. Młode mamy, które chcą wrócić na rynek pracy, mogą podnosić swoje kwalifikacje, wykorzystywać przestrzeń biurową na uruchomienie własnej działalności, jednocześnie będąc wciąż blisko dziecka. Mama CoWork łączy przestrzeń coworkingową (czyli dzieloną między różne przedsiębiorczynie przestrzeń biurową) i mini inkubator przedsiębiorczości ze szkoleniami zawodowymi oraz kwalifikowaną opieką nad małymi dziećmi.

Podsumowanie

Pomimo wielości sektorów, w których mogą zachodzić, oraz różnych perspektyw badawczych przyjętych przez autorów – a co za tym idzie braku jasnej i konkretnej definicji – nie sposób zaprzeczyć rosnącej roli innowacji społecznych w dzisiejszym świecie. Innowacje społeczne wychodzą z cienia innowacji dotychczas rozważanych i można się spodziewać, iż wraz ze wzrostem innowacyjności społeczeństwa, także i udział innowacji społecznych będzie rósł. Zapisana w nowej strategii Europa 2020 konkurencyjność europejskiej gospodarki wiąże się ze zdolnością do tworzenia sieci społecznych przy zapewnieniu warunków sprzyjających kreatywności i innowacyjności (inteligentny rozwój), ze zrównoważonym rozwojem oraz z włączeniem społecznym. Ważne jest zatem tworzenie instytucjonalnych oraz finansowych podstaw do rozwoju tego obszaru funkcjonowania organizacji i społeczeństw. Ich wspieranie służy nie tylko polepszeniu ekonomicznego statusu państwa, społeczności lokalnej i jednostki, ale także – a może przede wszystkim – przyczynia się do inkluzji społecznej, tym samym wzmagając ludzkie poczucie sensu życia.

Literatura

- Beinart D., McCarthy M. (2012), *Civil society organisations, social innovation and health research in Europe*, „The European Journal of Public Health”, Vol. 22, No. 6, s. 889-893.
- Calsyn R.J., (2003), *A modified ESID approach to studying mental illness and homelessness*, „American Journal of Community Psychology”, Vol. 32, No. 3/4, s. 319-331.
- Caulier-Grice J., Davies A., Patrick R., Norman W. (2013), *Defining social innovation. A deliverable project „The theoretical, empirical and policy foundation for building social innovation in Europe”* (TEPSIE), European Commission – 7th Framework Programme, European Commission, DG Research, Brussels.
- Christensen C.M. (1997), *The innovator's dilemma: when new technologies cause great firms to fail*, Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts.

- European Commission, (2013), *Guide to social innovation*, <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/10157/47822/Guide%20to%20Social%20Innovation.PDF> (dostęp: 30.09.2014).
- Flew T., Cunninglem S., Bruns A., Wilson J. (2008), *Social innovation. User-created content and the future of the ABC and SBS as public service media*, <http://eprints.qut.edu.au> (dostęp: 30.09.2014).
- Foley C.F., Kerr W.R. (2010), *Ethnic innovation and U.S. multinational firm activity*, „Harvard Business School Entrepreneurial Management Working Paper”, No. 12-006, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1911295> (dostęp: 30.09.2014).
- Hamel G. (2009), *Moon shots for management*, „Harvard Business Review”, Vol. 87, No. 2, s. 91-98.
- Harris M., Albury D. (2009), *Why radical innovation is needed to reinvent public services for the recession and beyond: The innovation imperative*, The Lab Discussion Paper, March 2009, Nesta, London.
- Heiskala R. (2007), *Social innovations: structural and power perspectives* [w:] T.J. Hamalainen, R. Heiskala (eds.), *Social innovations, institutional change and economic performance*, Edward Elgar, Cheltenham, s. 52-79.
- Henderson R.M., Clark K.B. (1990), *Architectural innovation: the reconfiguration of existing product technology and the failure of existing firms*, „Administrative Science Quarterly”, Vol. 35, s. 9-31.
- Kesselring A., Leitner M. (2008), *Soziale Innovationen in Unternehmen*. Study, compiled by order of the Unruhe Stiftung, Vienna, http://www.zsi.at/attach/Soziale_Innovation_in_Unternehmen_ENDBERICHT.pdf (dostęp: 30.09.2014).
- Loogma K., Tafel-Viia K., Ümarik M. (2012), *Conceptualising educational changes: A social innovation approach*, „Journal of Educational Change”, Vol. 14, Iss. 3, s. 283-301.
- Maruyama Y., Nishikido M., Iida T. (2007), *The rise of community wind power in Japan: Enhanced acceptance through social innovation*, „Energy Policy”, Vol. 35, s. 2761-2769
- Mothe C., Thi T.U.N. (2010), *The link between non-technological innovations and technological innovation*, „European Journal of Innovation Management”, Vol. 13, No 3, s. 313-332.
- Moulaert F., Martinelli F., Swyngedouw E., González S. (2005), *Towards alternative model(s) of local innovation*, „Urban Studies”, Vol. 42, No. 11, s. 1969-1990.
- Moulaert F., Nussbaumer J. (2005), *Defining the social economy and its governance at the neighborhood level: A methodological reflection*, „Urban Studies”, Vol. 42, No. 11, s. 2071-2088.
- Mulgan G. (2006), *The process of social innovation*, „Innovations: Technology, Governance Globalization”, Vol. 1, No. 2, s. 145-162.
- Mulgan G., Tucker S., Ali R., Sanders B. (2007), *Social innovation: what it is, why it matters, how it can be accelerated*, <http://youngfoundation.org/publications/social-innovation-what-it-is-why-it-matters-how-it-can-be-accelerated> (dostęp: 30.09.2014).
- Murray R., Caulier-Grice J., Mulgan G. (2010), *The open book of social innovation*, The Young Foundation & NESTA, London.

- Nicholls A., Murdock A. (2012), *Social innovation: blurring boundaries to reconfigure markets*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, Hampshire – New York.
- OECD (2011), *Fostering innovation to address social challenges* Committee for Scientific and Technological Policy (CSTP), Paris; <http://www.oecd.org/sti/innno/47861327.pdf> (dostęp: 30.09.2014).
- Philips S.D., Laforest R., Graham A. (2010), *From shopping to social innovation: getting public financing right in Canada*, „Policy and Society”, Vol. 29, s. 189-199.
- Phills J.A. Jr., Deiglmeier K., Miller D.T. (2008), *Rediscovering Social Innovation*, „Stanford Social Innovation Review”, Vol. 6, No. 4, s. 34-43.
- Pol E., Ville S. (2009), *Social innovation: buzz word or enduring term?* „The Journal of Socio-Economics”, Vol. 38, No. 6, s. 878-885.
- Rahimi G., Damirchi Q.V., Seyyedi M.H. (2011), *Management behavior and organizational innovation*, „Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business”, Vol. 3, No 6, s. 874-889.
- Raufflet E. (2009), *Mobilizing business for post-secondary education: CIDA university, South Africa*, „Journal of Business Ethics”, Vol. 89, s. 191-202.
- Rennings K. (2000), *Redefining innovation-eco-innovation research and the contribution from ecological economics*, „Ecological economics”, Vol. 32, No. 2, s. 319-332.
- Schumpeter J.A. (1942), *Capitalism, socialism and democracy*, Harper Publishing, New York.
- Sullivan C.M. (2003), *Using the ESID model to reduce intimate male violence against women*, „American Journal of Community Psychology”, Vol. 32, No. 3-4, s. 295-303.
- Sundbo J., Gallina A., Serin G., Davis J. (2005), *Contemporary management of innovation. Are we asking the right questions?* Palgrave Macmillan, Handmills, Basingstoke, Hampshire.
- Tafel-Viia K., Loogma K., Lassur S., Roosipõld A. (2012), *Networks as agents of innovation: teacher networking in the context of vocational and professional higher education reforms*, „Vocations and Learning”, Vol. 5, No. 2, s. 175-193.
- Teets J.C. (2012), *Reforming service delivery in China: The emergence of a social innovation model*, „Journal of Chinese Political Science”, Vol. 17, No. 1, s. 15-32.
- TEPSIE (2012), *Defining social project*, Part 1, 31 May, <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/12/TEPSIE.D1.Report.Definingsocialinnovation.part1-defining-social-innovation.pdf> (dostęp: 30.09.2014).
- Trifilova A., Oleynik-Garbusz J., Bessant J. (2012), *Developing capabilities through social innovation: a case-study of student-led initiatives in Russia* [w:] EURAM 2012, 6st-8th June Rotterdam School of Management, Erasmus University, Rotterdam.
- Utterback J.M. (1971), *The process of technological innovation within firms*, „Academy of Management Journal”, Vol. 14, No. 1, s. 75-87.
- Wolfe R.A. (1994), *Organizational innovation: review, critique and suggested research directions*, „Journal of Management Studies”, Vol. 31, s. 405-431.
- [www 1] <http://naukairozwoj.pl/konkurs-europejskie-innowacje-spoleczne> (dostęp: 30.09.2014).

SOCIAL INNOVATION – IMPORTANCE AND THE CASE FOR DEFINITION

Summary: Social innovations are an important part of innovation policy related to solving social problems and creating value in the areas of serving the society. The first part of the article describes the importance and definitions of social innovations, as well as presents the process of its creation and implementation. The following part presents solid examples of the most interesting ideas for social innovation aiming at creating jobs and improving the working conditions of people from marginalized groups. Described examples were submitted to the „European Social Innovation Competition” organized by European Commission.

Keywords: social innovation, social policy instruments, social issues.